

LJUDSKI TEDNIK

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Naročnina: za celo leto . . . Din 50— mesečno . . . . . Din 5—
za pol leta . . . „ 25— za inozemstvo „ 80—

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Sodna ulica št. 5.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisi se ne vračajo.
Oglašajo se računajo po tarifu. — Poštno-čekovni račun št. 13.236.

Na mrtvi točki.

Danes izgleda, kakor bi bila vladna kriza zašla v močvirje. To bi ne bilo nobene važnosti za širši svet, če bi šlo samo za navadno vladno krizo, kjer samo poslanci kockajo za ministrske sedeže. V državi je namreč največ ljudi, ki spadajo k ljudstvu. Za te ljudi pa je v splošnem vse eno, če se šopiri v ministrskem fotelju Peter ali Pavel, Miha ali Gašper, Joža ali Jaka. To ima važnost samo za tistega, ki je notri ali zunaj, pa misli, da bi lahko notri bil.

Sedanja kriza pa je vse drugega značaja. Gre v resnici za dalekosežne posledice, ki lahko nastanejo, ako se kriza reši v enem ali drugem smislu. Gre za vprašanje državne oblike in državnega temeljnega ustrojstva. Gre za bodočnost naše države. Z bodočnostjo naše države je pa kar najtesnejše spojena **bodočnost našega ljudstva**. Gre toraj, ne varajmo se, za ljudstvo samo. Treba uvideti, da začuti ljudstvo vsak sunek, ki zadene državo in obratno, da zadene vsak udarec proti ljudstvu na koncu konca državo. Država je sestavljena iz ljudstva in mora tedaj skrbno paziti, da ostane ta njena sestavina zdrava in krepka. Država pa je po svojem bistvu politično organizirano ljudstvo. Vsaka škoda tega organizma je **dosledno ljudska škoda**.

Političen diletantizem, neresnost in lahkomišljenost našega političnega kretanja, ki se zrcali zlasti v našem časopisju, je naša poglavitna ljudska bolezen. Ta skrajno nevarna bolezen je tako skvarila ideologijo našega ljudstva, da ne more spoznati ali vsaj

sedaj v sedanosti ne spoznava najvažnejše politične resnice, da sta ljudska in državna sreča, ljudska in državna škoda v najtesnejši mešobojni odvisnosti. In tako se obrača ljudsko politično kretanje v smerih, katere nimajo prav nič opraviti s pravim bistvom ljudskih in državnih interesov. Te smeri so včasih tako zarukane, da vodijo ravno nasprotno in daleč proč od ljudske sreče. — In vendar se ljudstvo trudi in peha v potu svojega obraza za „svoje pravice“, dejansko pa za svojo škodo in zoper svoje pravice, ker mu je tako razloženo od „zaslužnih voditeljev“. Ako slepec slepca vodi, pa, kakor znano, oba v jamo padeta. Kam bo padlo ljudstvo pod vodstvom slepcev? . . .

Ljudstvo in država sta dva faktorja, ki ne moreta ostati na mrtvi točki. Zato mora krize biti kmalo konec, da ne bo trajne škode za ljudstvo in državo. Odločitev je težka, radi priznavamo. Toda solucija **mora** biti in čim dalje leži kriza v močvirju, tim težja je njena rešitev! Čez mesec krize ni prav nič približal merodajnih strank, kriza se je v tem času le še poostrila. Treba solucije in sicer **jasne** solucije, katero bo razumel sleherni državljan. Državna ladja mora imeti jasno, vsakemu razumljivo smer. Nič ni slabše, kot kolebanje ladje, ki jo imenujemo državo. Njena smer mora biti popolnoma jasna, slediti mora dosledno svojemu kompasu . . . . .

Ven iz močvirja, proč od mrtve točke!

Posledice nesposobnosti poslancev SLS.

Uprava ljubljanske bolnice je te dni razglasila, da mora skrečiti obratovanje, ker v sprejetem državnem proračunu ni zadostno poskrbljeno za kritje stroškov bolnice in ker se

mora uprava točno držati postavk zakonjenega državnega proračuna.

Bolnica bo sprejemala samo bolnike, katerih oskrba je doma nemo-goča, ter bo odpuščala bolnike do-

mov, čim bodo toliko okrevali, da ne bodo v življenjski nevarnosti.

Ta vest je precej razburila našo javnost in vnele so se po listih ene ali druge stranke hude polemike, kdo je kriv, da se zapostavljajo naši občekoristni zavodi in da ni zanje preskrbljenega dovolj kredita v državnem proračunu.

Predvsem hočemo ugotoviti, da je bila ljubljanska bolnica last bivše dežele kranjske in da prej, ko je stala pod upravo bivšega deželnega odbora, nikdar ni bilo čuti kakih pritožb o zanemarjanju bolnice. Naj so tudi stroški za bolnike naraščali, dežela je plačala.

Razmere so se izpremenile šele tedaj, ko so dr. Breje in tovariši, ki so sedeli v vladni palači na Bleiweisovi cesti, začeli spravljati po vrsti vse deželne zavode in ustanove pod državno upravo, ko so začeli prenašati vse akte in posle iz deželnega dvorca na Kongresnem trgu v deželnovladno palačo na Bleiweisovi cesti.

Takrat so namreč mislili ti gospodje, da bodo sedeli vedno na vladni in pri koritih, pa so centralizirali in centralizirali, dokler so še kaj imeli v svojih rokah. Na ta način je tudi ljubljanska bolnica, ki je bila od svojega početka vzorno urejena in upravljana, prišla pod nadzorstvo samitnega šefa v vladni palači in v finančno odvisnost od finančnega ministra.

Bolnice se ne zidajo zato, da bi nosile denarni dobiček, pač pa zato, da nudijo pomoč trpečemu človeku. Bolnice tvorijo v vseh proračunih pasivno postavko in končno bi bilo umljivo, da se je smatral prevzem bolnice po državni upravi za razbremenitev davkoplačevalcev, ki jim je bila namenjena.

Kako pa je ta domneva napačna, dokazujejo ravno dogodki zadnjega časa, ko se omejuje obrat v bolnici, medtem ko se davki nikakor ne

zmanjšujejo. Eno pa je gotovo, da kažejo ti dogodki v jasni luči, kako napačna je bila politika voditeljev SLS, ki po prevratu niso poznali druge najnejše potrebe, kakor poddržavljati vsako tudi najmanjšo ustanovo, ki jo je do tedaj slovensko ljudstvo avtonomno upravljalo.

Gotovo je, da je država, ki je prevzela naše bolnice, dolžna, da jih tudi vzdržuje in izpopolnjuje tako, kakor zahtevajo potrebe. To ne zahteva samo človekoljubje, ampak tudi splošni blagor. Vprašanje pa je, kdo pa je kriv, ako ni v državnem proračunu zadostno preskrbljeno za naše bolnice?

Mi smo v našem listu ponovno opozarjali na važnost razprav o državnem proračunu v narodni skupščini. Mi smo ponovno naglašali, da bomo delo in sposobnost naših poslancev mogli v prvi vrsti soditi po tem, kako bo državni proračun sestavljen. Zakaj državni proračun je okvir, po katerem se uravnava državno gospodarstvo za celo leto. Državni proračun je v tesni zvezi z našim narodno-gospodarskim življenjem in ni vse eno, ali je sestavljen tako, da odgovarja dejanskim razmeram, ali pa bolj površno.

Imeli smo priliko opazovati, kako je bil državni proračun za leto 1924-25 uveljavljen v dolgotrajnih razpravah narodne skupščine. Vide-li smo, kako je sprva opozicija zavlačevala sprejetje državnega proračuna in videli smo končno kako so poslanci SLS s svojimi političnimi zavezniki trčili čas z brezplodnimi političnimi debatami tako v finančnem odboru in pododborih, kakor v glavni in podrobni razpravi narodne skupščine. Čvekanja je bilo mnogo, stvarnega dela pa malo. Sedaj pa se že kažejo posledice tega čvekanja in polagoma bodo prišli še marsikateri grehi poslancev SLS na dan, ki se niso niti toliko znali potruditi, da bi v proračunski raz-

Marko Vovčok.*

Odarka.

I.

Stari naš gospodar, pokojnik, ni bil dober! Ne bi bilo treba spominjati se tega, toda boljšega ni.

Pri nas je bila onstran rečice svobodna kazaška vas, pa so se ga tudi kozaki bali kakor ognja, ker jih je hudo preganjal, a kar smo šele mi kmetje pretipeli od njega, naj pred tem Gospod obrani vsakega krščenega človeka! Kadarkoli ga srečaš, bežiš, ne da bi gledal, jeli breg ali nižina, samo da se mu izogneš. Najbolj so se ga bala dekleta. Ni umičil samo eno veselo dekliško življenje. A kaj neki misli? . . . Gre po vasi teman, srdit, pa pogleda tja in tam kakor črni gavran.

Nekoč sedimo v svoji koči; razgovarjamo se o njem, ne da bi se ga

spominjali z dobro besedo, a v tem zaropota v veži, zagrmi! Sam gospodar na vratih! Kakor že pravijo: Kadar o volku govoriš, volk pride!

Vstopi in vpraša:

— A kje je tvoja hčerka Odarka?

Moj brat je imel hčerko; mili Bog, kakšno dekle! Ves dom je obsevala kakor zvezda. Tako mlada in srečna! Nobenega zla ne pozna, ne sluti; hodi in se smeje, kakor da zvoni s srebrnim zvoncem. Vprašal je po Odarki, mi pa smo okameneli; a Odarka je ravnokar vstopila v kočjo. Čim jo je zagledal, so se mu takoj zasvetile oči, pa reče:

— Pojdi z menoj v dvor, dekle!

Odarka k materi. Stoji poleg matere in niti ne diha moja ribica.

— Premlada je še gospod, v petnajsto leto šele gre, — pravi oče, a mati plaka.

— Samo še kaj izpregovori, vražji sin, pa te bom takoj počastil! — zagrmi on nanj, nato pa pravi zopet Odarki: — Brzo, brzo! Gre-mo!

Ona stoji in ne gre.

— Hitro, dekle!

Ne gre, kot da je omrtvela. Pograbil jo je za roko in odpeljal.

Kot da je zašlo naše solnce. Nekako pusto je v koči, prazno.

II.

Namučili smo se do večera, na večer je bratova žena odšla v dvor, da bi videla, kaj je z Odarko. Hitro se je vrnila:

— K Odarki me niso pustili, — pravi, — še od daleč jo nisem videla, niti njenega glasu nisem čula.

Žena joka in joka.

In dolgo nismo videli svojega otroka, niso pustili k njej niti očeta, niti matere in niti mene. Prideš in postojiš kraj gosposkih vrat, pa se tudi vrneš domov, a božji svet ti ni milejši. Povprašuješ pri služkinjah, dekletih.

— Ne vemo, sree, ne vemo. Kakor da so vašega otroka zaprli za zlato omrežje, niti v oči ji ne moreš pogledati.

Nekatere se tudi smejejo, kakor da bi jim Bog pamet odvel.

— Kaj naj bo vaši Odarki? — pravijo. — Isto, kar je bilo tudi nam! Zakaj pa ne? Ali je morebiti vaša Odarka velika gospodična? Ali nismo bile tudi me deca pri svojem očetu? Ali nas morebiti ni naša mati ljubkovala? Tudi me smo bile nekoč dobre, a sedaj smo padle v nesrečo, pa vendar nekako še živimo na svetu.

Mi gremo vsak dan, da bi jo videli. Minul je že tretji teden. V nedeljo zvečer se je vrnila bratova žena z dvora plakajoč.

— Nisem jo videla, — pravi, — in samo služkinje so se mi rogale; naj jim Bog plača.

III.

Sedimo nemi, a v koči je tiho in tožno. Čuje se samo, kako plaka bratova žena ali kako brat težko, težko vzdihne.

Naenkrat nekaj zašumi, zaškripljejo vrata: naša Odarka vstopi. Prestrašili smo se, ko smo jo zagledali: bleda, bleda in izmučena! A ona, nesrečnica se je poklonila in obstala na pragu kakor tuja; stoji in ne dvigne oči.

* Marko Vovčok je psevdonim ukrajinske pisateljice Marije Evgenije Markovič iz srede preteklega stoletja.

pravi preskrbeli nekaj tisočakov za vzdrževanje naših bolnikov.

Državni proračun je uzakonjen in jasno je, da se morejo vsi državni izdatki vršiti le na podlagi državnega proračuna, sprejetega od narodne skupščine. Ako so bolnice dobile ukaz, da morajo gospodariti točno po proračunu, odgovarja to popolnoma zakonitim predpisom. Seveda drugo vprašanje je, kako to, da postavke proračuna ne odgovarjajo dejanskim potrebam. 21 poslancev ima SLS v belgrajski narodni skupščini in vseh 21 poslanec ni imelo toliko soli v glavi, da bi povedali, kako je z našimi bolnicami, da bi poskrbeli za zadostno kritje njihovih stroškov.

Slovenski volilci so poslali te ljudi v Belgrad, da bi zastopali in branili koristi slovenskega ljudstva. Nihče ni zahteval od njih nobene posebne požrtvovalnosti, saj so ves čas vlekli po 300 dinarjev na dan plače, toda upravičeno je bilo upanje, da bodo znali poskrbeti vsaj za ohranitev obstoječih občekoristnih ustanov.

Njihova dolžnost je bila, da v proračunski razpravi zagotovijo tem ustanovam zadostne dohodke. Oni pa so položaj še poslabšali. Do sprejetja novega državnega proračuna so uprave bolnic lastne dohodke smele uporabiti do gotove

meje za lastne potrebe. Sedaj to ni več mogoče, bolnice so vezane samo na to, kar jim dovoljuje državni proračun. Poslanci SLS niso poskrbeli, da bi tozadevna določba bila ponovno sprejeta v finančni zakon in posledica tega je, da bodo začeli v bolnicah reducirati bolnike in norce na Studencu. Zadnje bo morebiti SLS v prid, ker le na ta način sme upati na pomnožitev svojih vrst.

Vse vpitje časopisja SLS o krivicah, ki se gode radi skrčenja obratovanja v bolnicah, ima zato samo demagoške cilje in namen, prikriti nesposobnost poslancev SLS.

Na koga pa naj pade odgovornost kakor nanje? Ali naj branijo morebiti koristi Slovenije poslanci iz Makedonije, ki jim razmere pri nas niso poznane? Ali so šli poslanci SLS v Belgrad samo zato, da reprezentirajo SLS, ali pa zato, da skrbe za koristi in potrebe slovenskega ljudstva in da mu pribore to, kar mu gre.

Kažejo se posledice nesposobnosti poslancev SLS in le bati se je, da se jih ne bo pokazalo še več. Žal, da mora teži teh posledic nositi naše ljudstvo in da so pri tem v največji meri prizadeti najbednejši.

Toda znamenja kažejo, da bo prišel obračun in da bo težak za demagoge iz SLS.

Cirilica.

(Dopis.)

Na nekem shodu SLS so sprejeli nedavno resolucijo, naj se odpravi iz ljudskih šol pouk cirilice. Ta resolucija, ki je bila predlagana očitno iz demagoških namenov, je zbudila seveda ogorčenje pri nasprotnih strankah in našla je tudi odmev v srbski javnosti.

Nočemo pisati o tem, kakšni nagibi so vodili predlagatelje te resolucije, pač pa o tem, jeli slovenskemu jeziku in slovenski mladini res v škodo, ako se poleg latinske abecede nauči tudi cirilsko.

Latinica nas zbližuje z zapadnimi kulturnimi narodi, ne smemo pa pozabiti, da ves veliki slovanski vzhod piše v cirilici, ki ima tudi svojo znamenito zgodovino. Ne moremo si predstavljati, da bi se Srbi, Bolgari in Rusi odrekli na ljubo kakim fantasmom svoji cirilski abecedi. Na drugi strani pa se moramo zavedati, da bo geslo »Ex oriente lux« gotovo prišlo enkrat v bodočnosti do veljave, ker skriva slovanski vzhod do slej še ne prebujene neizčrpne naravne sile, ki bodo v evropski družbi narodov igrale v bodočnosti odločujočo vlogo. To samo mimogrede.

Ako že ne presojujemo zadeve o pouku cirilice v ljudskih šolah s kakimi posebnimi srčnimi občutki, jo moramo presojati s praktičnega stališča. Mi Slovenci smo v naši domovini gosto naseljeni in naša zemlja ne more rediti vseh svojih sinov. Najboljši dokaz nam je izseljevanje

naših ljudi v Ameriko, Nemčijo in druge zapadne države. Toda Amerika nam zapira vrata.

Naravna posledica tega bo, da se bo izseljeniški tok obrnil, kadar se razmere ustalijo, proti vzhodu, kjer se odpira bodisi agrarnim kolonizatom, zlasti pa obrtnim delavcem lepa bodočnost. Zakaj bi se naši ljudje ne usposobili v ta namen?

Slovenija se polagoma razvija v obrtno in industrijsko deželo. Kaj mislijo gotovi ljudje, da bomo mi svoje izdelke prodajali na zapad, kjer imajo sami preveč takega blaga, kakor ga lahko mi izdelujemo. Bodočnost naše trgovine more biti usmerjena le proti vzhodu. To je naravno in če bi hoteli v tem pogledu staviti kake ovire, bi le sami sebi zadržali vrat.

Končno pa še to. Živimo s Srbi, ki pišejo v cirilici, skupaj v državi in razmere bodo same od sebe prinesle, da se bodo gospodarski odnosi med nami in njimi še bolj poglobili. Ako hočemo od teh medsebojnih odnosov imeti tudi mi kakšne koristi, potem je potrebno, da se naši ljudje zanje tudi usposobijo, da ne bo našega človeka že onstran Kolpe opeharil vsak cigan.

Bojazen, da bi radi učenja cirilice trpel slovenski jezik, da bi radi tega morebiti celo izginil, pa je smešna. Če se je slovenski jezik ohranil v hušjih časih in se celo raz-

vil v književni jezik na višino, ki se nam je ni treba sramovati, se tudi ne bo zatrl radi tega, če se uče otroci cirilice in sebohrvaščine.

Razpravljati se da samo o načinu pouka, kar pa gotovo spada pred drug forum, kakor pa je politični shod, kjer se mešajo davki s

cirilico ter otrobi s frazami in kjer se take stvari odpravljajo z kratkimi neutemeljenimi resolucijami.

Seveda, če je namen takih resolucij huškanje in demagoštvo, potem je stvar druga. Teško pa je verjetno, da bi mogel biti s tem doseženi uspeh trajen.

Politični pregled.

Pogoji opozicije.

Ljuba Davidovič je kot vodja opozicijskega bloka stavil pogoje za vstop v Tričkovičovo koncentracijsko vlado: Iz koncentracije se imajo izključiti vse skupine in posamezniki, ki so proti iskrenemu sporazumu med Srbi in Hrvatii. Pred sodišče se imajo postaviti brez ozira na strankarsko pripadnost vsi, ki jih javno mnenje obdoljuje, da so izvajali korupcijo v naši državi ali jo podpirali in sicer od najvišjih funkcionarjev in njihovih pomočnikov do najnižjih nastavnikov v državi.

Tričkovič vrnil mandat.

Minister Tričkovič je vzel izjavo opozicije na znanje in po seji ministrskega sveta vrnil kroni mandat za sestavo koncentracijske vlade. Misija Marka Tričkoviča se je hitro končala. Njegova naloga je bila dokazati, da tudi pod predsedstvom druge osebe nego je Pašič, ni možna koncentracija, kakor si jo zamišlja opozicionalni blok. Tričkovič je hotel, naj se blok loči od Radiča, ali pa z odklonitvijo jasno dokaže, da je poslovna vlada nemožna.

Kombinacije.

V političnih krogih so se pojavili tudi po neuspehi Tričkovičevi misiji glasovi o uradniški vladi z vojvodo Stepanom Stepanovičem na čelu. Izvenparlamentarna vlada naj bi imela edino nalogo izvesti volitve, na kar bi položila oblast v roke parlamentarni vladi. Z vladno krizo spravljajo v zvezo tudi prihod našega berlinskega poslanika Balugdžiča v Belgrad, ki naj bi prevzel gotove naloge pri rešitvi krize. Baje bi postal Balugdžič predsednik nekake uradniške vlade, sestavljene iz vseučiliških profesorjev in drugih nevtbralnih osebnosti, vendar pa smatratu vlada kakor opozicija tako rešitev krize za nemogočo. Največ veselosti pa je povzročila vest, ki je izšla iz opozicionalnih krogov. Po tej vesti naj bi sestavil koncentracijsko vlado — dr. Korošec.

Kdaj pride rešitev krize?

Po nekaterih vesteh ne pride do rešitve krize še nekaj dni, ker želi krona še vedno, da se naj sestavi poslovna vlada, vsled česar bo podvzela še nekaj poizkusov v tej smeri. Po drugih vesteh pa je po ponesrečenih poizkusih sestaviti koncentracijsko vlado, nemogoča tudi poslovna vlada, ki bi jo sestavil opozicionalni blok sam, vsled česar se smatra kot edini izhod iz krize volilni mandat Pašiču s Pribičevičem.

je ukazano. Tebe so že večeraj iskali gospodje in gospa, ki je ravno došla.

— Kakšno zlo se ji še pripravljajo? — vpraša bratova žena.

— Dal Bog, da kaj takega nikdo ne dočaka! Bolje bi bilo, ako bi umrla še majhna! — oglasi se brat. — Ne plakaj Odarka, ne plakaj! Ne pros! Ne bodo se te usmilili. Ni to njihova volja.

— Ni naša volja, — odvrnejo služabniki. Tudi njim je bilo že hudo.

Mi smo bili vsi iz sebe: kaj bo, kaj bo? Ne vemo, ali bi šli v dvor, ali naj počakamo doma na svojo nesrečo. Zatem, skoro v istem času, se vrne Odarka.

— Z Bogom, mati, z Bogom!

Mi k njej:

— Kaj? Kaj je?

— Dali so me mladi gospej, — pravi, — v medeljo me bodo odpeljali. Tudi vas bodo odpeljali, draga tetka, rekli so, naj se pripravimo za nedeljo.

— Torej smo, žena, — pravi brat, — zagledali svojo hčerko! Kako krasna je postala!

In zajoče. Prvikrat sem tedaj videla v življenju, kako joče moj brat. Naj ga Mati božja drugič k temu ne privede!

Posadili smo svojo Odarko na klop, a bratova žena pravi:

— Hčerka moja, revica moja! Ali so te vendar pustili iz dvora?

— Jaz sem, mati, prišla skrivaj. V dvor so se pripeljali gosti: mladi gospod z ženo.

— Povej nam, Odarčka, vso svojo nesrečo, draga moja! — ji rečem.

— Povej, povej! Naj poslušajo! — reče brat in odide iz koč, kakor da so ga z ognjem opekli.

Odarka zajoka in prične pripovedovati vse: kako so jo ponoči zapirali samo v sobo, kako so jo strahili in tolkli, kako so jo dovedli do sramote...

— Pojdi hčerka moja, k gospej, morda ti bo ona pomagala... Nerazumno moje dete!

— Mati, mati! Kaj naj mi pomagata gospa? Od njega beže vsi kakor golobje od jastreba. Gospa mi ne bo pomagala! Gospa in gospodiči me bodo še ozmerjali, kakor da sem v resnici kriva. Katerakoli pride, jo kara in psuje z besedo in očesom.

Tako stokamo in plakamo, plakamo in stokamo, pa nismo niti opazile, kako temna noč je nastopila.

— Bolna sem, mati, — pravi Odarka. — Ostala bom pri vas vsaj to edino noč. Sedaj so v dvoru gosti, pa me ne bo nihče pogrešal.

IV.

Prenočila je doma. Ne vem, ali je spala ali ni, toda ni še mogla zatisniti oči, ko so že prišli po njo služabniki iz dvorca:

— Pojdi hitro v dvor!

Kako je plakala, ko je prosila, da bi smela vsaj še nekaj časa ostati pri očetu, ker da je težko bolna!

— Ne, — pravijo, — mi tega ne smemo dovoliti. Ako ne greš z lepa, odpeljali te bomo s silo; tako nam

po režijskih stroških. Potrebni udeleženci se bodo podelili tudi podporo. Prijave kakor tudi prošnje za podporo, katerim je priložiti ljudskošolsko izpustnico, navedeno in ubožno izpričevalo ter morebitno izpričevalo gospodarja, pri katerem je prosilec uslužben, je vložiti pri velikem županu ljubljanske oblasti najkasneje do 1. junija 1924. Ta tečaj ne daje nikakršne pravice do kakega naslova ali kake usposobljenosti.

— **Proslava bojevnika Malgaja.** Dne 29. maja se bo vršila v Guštanju proslava 6. maja 1919. leta na Tolstem Vrhu pri Guštanju umrlega 24 letnega starega Frana Malgaja iz Št. Jurja. Naporočnik Fran Malgaj, ki je zbral malo četico in šel proti sovražniku, se je 6. maja 1919, ko so pridrveli Avstrijci v premoči do Dravograda in vrgli Jugoslovane nazaj, moral s svojo četico umakniti, ob kateri priliki se je nekje zapel, pri čemer se je utrgala vrv, ročna granata pa se je razpočila in smrtno zadela takrat komaj 24 let starega Franceta Malgaja. Iz hvalečnosti je postavilo slovensko ljudstvo lep, iz 5 in pol metrov visokega kamena izdelan spomenik z nadpisom »Malgaj« in z epilogo, ki ga je dal general Majster vsekati: »Ha, — jaz ne spim — temveč čakam le trenutek in — Vas — da gremo skupaj čez Št. Vid ter se

združimo z našimi brati v Ziljski dolini.« Spomenik bo odkrit na Tolstem vrhu, ravno tam, kjer je padel Malgaj od svoje lastne granate zadet.

— **Za domače delavstvo.** Minister za trgovino in industrijo dr. Krizman je izdal na vse trgovske zbornice naredbo, ki pravi, da je ministrstvo doslej v več okrožnicah opozorilo trgovske zbornice na delavce, tuje državljanke, ki niso neobhodno potrebni in katere bi lahko nadomestili domači delavci v raznih podjetjih in tovarnah. Ta poziv ministrstva pa do danes ni dobil pričakovane odziva. Je še mnogo obratov, delavnic, podjetij in trgovin v naši državi, ki zaposlujejo inozemske delavce ter s tem povečavajo brezposelnost domačega delavstva, čeprav je za isto delo kvalificirano. Ministrstvo za trgovino in industrijo pričakuje, da bodo trgovske zbornice vplivale na pridobitne kroge v državi v tem smislu, da se čimprej zaposlijo domači delavci, namesto onih tujih, ki niso neobhodno potrebni.

— **Skupščina jugoslovanskih veterinarjev v Zagrebu.** V dnevi od 28. do 30. maja sklicuje Savez jugoslovanskih veterinarjev svojo redno letno skupščino. Vsi udeleženci skupščine imajo pravico do prostih vozniških listov, katere bo izdalo ministrstvo za promet za čas od 24. maja do 4. junija.

Gospodarstvo.

g **Za znižanje trošarine pri poljedelskih žganjekuhih.** Minister za trgovino in industrijo je zahteval od finančnega ministra, da se pri kmetijskih žganjekuhih zniža trošarina in da se izenači z industrijskimi. O tem bo razpravljala te dni komisija ministrstev trgovine in industrije, poljedelstva ter financ.

g **Radio na Angleškem.** Angleško poštno ministrstvo je izdalo do konca marca 720.000 dovoljenj za sprejemne aparate brezžične telefonije.

g **Otvoritev prometa z Reko.** Na podlagi sporazuma med italijansko vlado in kraljevino SHS se otvori 16. t. m. železniški promet med Jugoslavijo in onim delom reške železniške postaje, ki je pripadel kraljevini SHS in ki se zove Fiume loco SHS.

g **Kmetijstvo in ljubljanski velesjem.** IV. ljubljanski vzorčni velesjem, ki se bo letos vršil od 15. do 25. avgusta, se bo odlikoval z bogato izložbo najrazličnejših obrtnih in industrijskih izdelkov. Kmetijski proizvodi in izdelki kmetijske in kmetijsko-strojne industrije pa se bodo letos pokazali v večjem obsegu in boljši luči, kakor dosedaj ter bodo tvorili poseben oddelek letošnjega velesjemne prireditve. Uprava bo skrbel, da se pokažejo na velesjemu proizvodi naše kmetijske industrije in pa da se postavijo na ogled različni drugi industrijski proizvodi in obrtni

izdelki, ki stoje s kmetijstvom v najtesnejši zvezi. Našim kmetovalcem kakor tudi različnim gospodarskim društvom bo na letošnjem velesjemu dana najlepša prilika, bliže spoznavati, izbirati in naročati. Uprava velesjema si je stavila hvalevredno nalogo, da se sporazumno z zastopniki kmetijstva loti tega dela, ne le v prilog prodaje raznih kmetijskih proizvodov, ampak tudi v prilog lažje preskrbe gospodarskih potrebščin.

g **10 dinarski bankovci (kovači)** se lahko zamenjajo same do 31. maja pri Narodni banki v Belgradu.

g **Obtok novčanic.** Po stanju dne 30. aprila t. l. je imela naša država v obtoku novčanic za 5580 milijonov dinarjev, Češkoslovaška za 8199 milijonov kron, Ogrska za 2.098.091 milijonov kron, Avstrija za 7315 milijard kron in Nemčija za 674.040 trilijonov mark. V istem vrstnem redu je bilo pred enim letom v obtoku 5459 milijonov dinarjev, 9567 milijonov čeških kron, 100,101 milijon ogrskih kron, 4577 milijard avstrijskih kron in 6096 milijard mark.

g **Vrednost denarja** dne 14. maja: V Curihu 100 dinarjev 6.59 švic. frankov, na zagrebški borzi 1 dolar 79.875 do 80.875 Din, 1000 avstr. kron 1.135 do 1.155 Din, 1 češkoslovaška krona 2.37 Din, 1 franc. frank 4.675 do 4.725 Din, 1 ital. lira 3.547 do 3.575 Din.

13—14, III. 11—12, bosanski II. 11—13,50; krave domače I. 13—14, II. 11,50—12,50, III. 11—11,50, bosanske III. 10,50—11, junci 14—15,50. — Na živinskem sejmu v Mariboru 13. t. m. so bile povprečne cene za kg žive teže: debeli voli 12,75 do 13,75, poldebili voli 12—12,50, plemenski voli 10—11,50, bikli za klanje 9,50—12,50, klavne krave debele 10,50—12, plemenske krave 8—10, krave za klobasarje 7,25—8,50, molzne krave 9—11,50, breje krave 9—11,50, mlada živina 11—13,75

dinarjev. — Na Dunaju so 12. t. m. plačevali za kg žive teže v tisočakah aK: voli 10—16, bikli in krave 10—14, slaba živina 8—100.

Prešiči. Na mariborskem svinjskem sejmu so bile 9. t. m. nastopne povprečne cene: prasci, 5—6 tednov stari, komad po 150—250 Din, 7—9 tednov po 275—400 dinarjev, 3—4 mesece po 625—700 Din, 5—8 mesecev po 825—950 Din, 8—10 mesecev po 1075—1200 Din, 1 leto po 1450 do 1600 Din.

Krma. Na zagrebškem trgu je bila pretekli teden navadna detelja (za metrski stot) 113—190, lucerna 132—190, seno I. 114—143, II. 85—113, prešano 150, slama za steljo 100—125 dinarjev.

Les. Na lesnem trgu se cene čvrste. Izdaten je izvoz v Francijo, Belgijo in Holandsko. Od trdega lesa se povprašuje največ po hrastovini. Pri nas rastejo cene oglju zaradi močnega povpraševanja s strani Italije. V Slavoniji se gibljejo cene: hrastove klade, I. 2000 do 2600, II. 600—1200, za furnirje 3000—4000, hrastovina na zrealni rez 4200—4500, hrastove deske do 5 cm obrezane 2000 do 2600, francoske dožice (1000 komadov) 16 do 20.000, bukove klade I. 350—400, javorjeve klade I. 700—900, brestove klade I. 550—650, mehko tesano blago 400

do 500, mehko žagano blago 600—800, drogi za brzojav, hrastovi 70—140, jelovi 50—80, železniški pragi, hrastovi 30 do 90, bukovi 30—50, drva za kurjavo, bukova I., vagon 2700—3000, II., vagon 2200—2300, mešana 2400—2700.

Vino. Vinski trg ne kaže nikjer večjih sprememb, vsaj k zboljšanju ne. V naši državi se najbolj pritožujejo nad vinsko krizo vinogradniki v Sloveniji. Najboljše stališče ima Vojvodina, ki je razprodala že do dve tretjini svojega pridelka in sicer največ Srbiji, deloma pa tudi zagrebškimi trgovci. Živahen promet izkazuje zadnji čas tudi srbska vina iz okolice Negotina, Župe in Smedereva. Navadna slovenska namiznavina notirajo 4—5, boljša 5—6, prvovrstna in specialna vina 7—9, letniki 1920, 21 in 17 pa 10—14 dinarjev, franko naložitvena postaja. V Vojvodini notirajo navadna namizna vina 3—4,5, specialna vina s preko 10 stopinjami 6—12 dinarjev. Hrvatska stara vina notirajo 5—7, nova 4—5, specialna 7—12 dinarjev za liter. Dalmatinska vina, zlasti južna, so bila v zadnjem času v ceni precej čvrsta, sedaj pa so tudi popustila v ceni. Tudi hercegovinska vina so nazadovala za 25—50 para in notirajo 5,25—6,25 dinarjev za liter.

Raznoterosti.

r **Pošta med Ameriko in Evropo.** Ameriški državni pomorski tajnik je imel govor, v katerem je povedal, da hoče vlada takoj, ko dospe zrakoplov, kateri se sedaj gradi v Nemčiji za Zedinjene države, na jesen porabiti za poskuse, s katerimi bi se dokazalo, da se pošta med Zedinjenimi državami in Evropo lahko odpravi v dveh dneh ali celo še v krajši dobi.

g **Največja knjiga na svetu.** Na Švedskem so nedavno izgotovili v neki knjigovoznici največjo knjigo na svetu. Knjiga sestoji iz praznih belih listov, je 40 cm debela, 2 m dolga in 1 m široka ter tehta celih 517 kg. Knjigo je naročilo neko trgovsko podjetje z zdravili zato, da bodo vanjo vpisovali svoje zahvale pacienti, ki so se uspešno zdravili z njegovimi medikamenti.

r **Umeten dež.** Neki Hatfield v Hanfordu (Kalifornija) je obljubil farmerjem, da jim preskrbi proti plačilu 2000 dolarjev v času suše od 15. marca do 15. aprila najmanj 1¼ cola dežja. Za vsako nadaljno četrtinko cola bi znašala pristojbina zopet 2000 dolarjev. Charles Hatfield je po sklenjeni pogodbi uredil svojo »tovarno dežja«. In res se mu je v omenjenem času posrečilo iztisniti iz jasnega neba 2,29 cola padavin. Zato je dobil 8000 dolarjev. Velike francoske poljedelske in vinogradniške zadruge so poslale v Kalifornijo posebnega opazovalca, čigar poročilo se je glasilo navidezno naravnost entuzijastično. Na nekem zboro-

vanju v Toulouse je bilo predlagano, naj bi se ustanovila slična »tovarna dežja« tudi v južni Franciji, kjer vlada proti koncu poletja velikanska suša. Izračunali so, da učinkuje taka tovarna najbolj na prostoru 1.000.000 hektarjev. Potemtakem bi stal 1 cm dežja pro ha samo 1 centime. Ako se iznajdba Hatfielda obnese tudi v prihodnjem letu, pričenejo Francozi graditi slično podjetje v okolici Toulousea.

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Biasnika nasl. v Ljubljani.

gumijeve pete in gumijeve podplate
nosijo otroci in odrasli, ker so isti trajni, poceni in ugodni za nošnjo.

Tržne cene.

Živina. Na ljubljanskem živinskem sejmu so se pretekli teden prodajali izredno dobri voli do 15,50 1 kg žive teže za Italijo in Avstrijo. Običajni dobri domači voli so imeli ceno do 13,50 Din, srednji do 12 Din, krave debele do 12 dinarjev, za klobase 7—9 Din, teleta do 18,50 Din za 1 kg žive teže. — V Zagrebu so bile pretekli teden nastopne cene za kg žive teže: voli domači I. 15—16,50, II.

PISALNE STROJE

najcenejše v specialni mehanični delavnici za popravo pisalnih, računskih in drugih strojev
LUDOVIR BARAGA, Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, I.
Barvne trakove, karbon-papir-indigo, ter vse druge potrebščine.
Pisarniška oprema vedno v zalogi.

Hranilni in posojilni zavod

R. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani na Dunajski cesti števil. 23

sprejema hranilne vloge pod najugodnejšimi pogoji

upoštevajoč od finančnega ministra že naznanjeno davčno prostost hranilnih vlog.

Vloge na tekoči račun, najugodnejše po dogovoru.

Daje posojila proti popolni varnosti, najkulantnejše.

Uradne ure od 9. do 12. dop.